

lange einden. Als hij met de vleugels tegen het lichaam naar beneden schiet, is hij nauwelijks te volgen.

Over blijft het *smelleken* en die is ook al gemakkelijk te herkennen.

De eerste indruk, dien ik van dit dier kreeg, was telkens weer dien van een blauw duifje. Het is onze kleinste roofvogel met vrij korte ¹⁾ vleugels, maar de staart is van het roofvogeltype en bovendien is de kop, als hij afsteekt bij het voorbijvliegen, heelemaal geen duiven-, maar *je* roofvogelkop. Ik denk dat de vleugels ongeveer even snel bewogen worden als door blauw duifje, anders had ik niet telkens bij het naderen van een *smelleken* in de verte aan het laatste dier gedacht.

Af en toe wordt gezeild en hij kan al net zulke onverwachtsche rukken maken als de sperwer, wild en mooi. De rug is bruin bij ♂ tot het 3de jaar en bij het ♀, blauw bij ♂ na 3 jaar. Een sperwer is van boven blauw of bruin, een torenvalk roodbruin, een boomvalk dofbruin tot leiblaauw. Andere roofvogels, behalve uilen, zag ik nooit, zoover ik weet en de behandeling daarvan laat ik dus aan een ander over die ze wel kent. Wie zal 't zijn?

Noordwijk a/Zee.

JAN VERWEY.

¹⁾ Intusschen blijven de vleugels langer dan die van een sperwer, waarmee het dier ook te verwarren is.

DE VOGELS UIT MIJN NESTKASTJES OP NOORD-HOUDRINGE.

ET vorige jaar schreef ik het reeds: de meezen hebben het hier eigenlijk heel slecht in het bosch.

Dat stond daar nu wel heel eenvoudig, maar moeilijker was het er eenige verandering in te brengen.

In de eerste plaats moest ik natuurlijk een rustig gebied hebben, waar ik nestkastjes kon plaatsen en in de tweede plaats wenschte ik eenigen steun van één of andere vereeniging daarvoor.

Een rustig, stil bosch, waar jongens geheel geweerd worden en waar aan slechts weinig menschen toestemming tot wandelen wordt verleend, dat was er wel, maar moeilijker leek het mij, om toestemming te krijgen, de nestkastjes daar te plaatsen. Want landeigenaren ondervinden nu eenmaal niet veel plezier van de bezoekers, die meestal schijnen te vergeten, dat ze op iemand anders eigendom zijn en er soms schandelijk huishouden.

Zoo ook hier: vroeger was Noord-Houdringe voor een ieder geopend, het publiek bleek hier echter ook nog niet rijp, vrij te wandelen: boomen werden moedwillig omgerukt en regimenten papieren en flesschen achter gelaten, zoodat, om het werkelijk prachtige bosch niet te laten vernielen, de eigenaar gelukkig tijdig tot sluiten over ging.

Toch was de eigenaar, de heer De Jong Schouwenburg, na eenig nadenken bereid zijn toestemming te geven en zijn landgoed zal er zeker door verrijkt worden.

Het is onbegrijpelijk, zoo weinig steun als ik in het begin bij de verschillende vereenigingen vond en bijzonder aangenaam was het, dat toen ik eindelijk bij de »Ver. tot Bescherming van Vogels« medewerking vroeg, deze mij dadelijk werd toegezegd en besloten werd de helft der kosten te dragen.

Ik geloof, dat het voor velen van belang kan zijn, om te hooren, waar en wat voor kastjes men bestellen moet.

Het is me namelijk gebleken, dat op vele landgoederen, buitenplaatsen, natuurmonumenten, enz. nog kastjes worden gebruikt met deksels van natuurhout. Deze kastjes nu zijn absoluut

veroordeeld, daar na een half jaar het hout split, het kastje vol water komt en verder onbruikbaar is.

Dit nu is gemakkelijk te voorkomen door bij het bestellen deksels van timmerhout aan te vragen: de prijs der kastjes blijft daarbij dezelfde¹⁾ en jarenlang blijven ze uitstekend.

Ook denkt men nog steeds, dat het aanbrengen van gaas om de kastjes noodzakelijk is. Dit nu is niet noodig, als de Eekhoorns naar binnen willen, gaan ze toch door het vlieggat heen en doorknagen van de zijwanden gebeurt niet.

Thans komt men tot de vraag, waar de nestkastjes te bestellen en vooral, als dit bij groote hoeveelheden gaat, waar is het zoo goedkoop mogelijk? Bij velen heb ik prijsopgaaf gevraagd, en het resultaat was, dan men het best terecht komt bij groote firma's, die, doordat ze met machines werken, verreweg het goedkoopste kunnen leveren, veel goedkooper, dan klompenmakers, e. d.

Mijn ongeveer 120 kastjes bestelde ik bij Imming en v. Tongeren, te Zeist, die goed voldeden, alleen zou ik aanraden de asphaltbekleding van het deksel, bij bestelling, eenigzins

anders aan te vragen. Bij bedekking van den bovenkant van het deksel alleen, siepelt het water nog onder het deksel, langs de ruwe zijden, naar binnen (zie fig. 1), wanneer echter ook het asphalt langs de vier zijden wordt geslagen en een eindje oversteekt is het indringen van water onmogelijk geworden.

Tenslotte rest ons de vraag, waar en welk soort kastjes op te hangen?

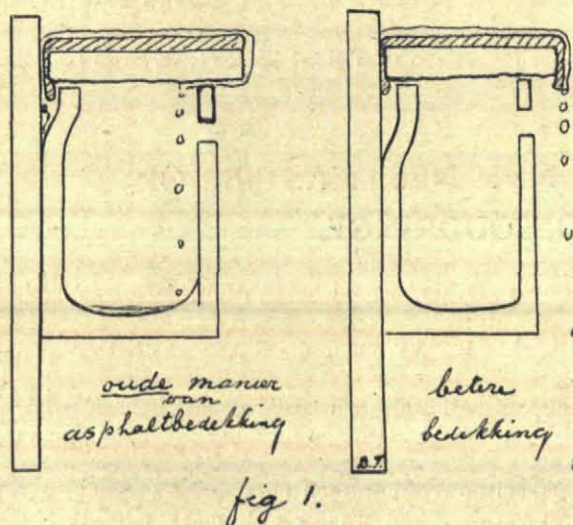
In dichte, vrij donkere bosschen reeds, vindt men weinig, meestal geheel geen kastjes bezet, zoowel voor naald, als voor loofhout. In gemengde bosschen krijgt men natuurlijk de meeste soorten; in luchtig loofhout waren bij mij het grootste aantal kastjes bezet. In naaldhout krijgt men over het algemeen weinig; alleen Kuif-

meezen, Zwarte meezen en soms een enkele Kool- en Pimpelmees. Men moet vooral hangen op open plekjes in het bosch.

Roodstaartjes, in de zandstreken beoosten de Vecht een overheerschende vogelsoort vormende, vestigen zich nooit in streken, waar uitsluitend bosch is. Zoodra men echter opengekapte stukjes ertusschen vindt, plekjes met heide of gras begroeid, stukjes hakhout, meertjes, of villa's en huisjes in het bosch, dadelijk, vindt men verscheidene Roodstaartjes op al die plaatsen. Op deze plaatsen kan men dus beginnen een flink aantal van de 5 c.M.-kastjes op te hangen, want deze betrekken ze toch bij voorkeur. 4 c.M.-kastjes kan men in alle soorten bosch plaatsen: in naaldhout voor Kool- en Kuifmees, in loofhout voor Draaihal, Bonte Specht, Roodstaartjes, Koolmees (en soms Kuifmees). 3 c.M.-kastjes voldoen meestal slecht, men neme er vooral niet te veel van: enkele in naaldhout voor Kuif-, Pimpel- en Zwarte mees en in loofhout voor Zwartkop, Pimpel (en soms Zwarte mees); in gemengd bosch, kan men, zooals gezegd alles hangen.

De mate, waarin de kastjes betrokken werden, blijkt bovendien nog uit onderstaand lijstje (Noord-Houdringe, 1917):

¹⁾ Thans met 2 cent per kastje duurder vanwege de hooge houtprijzen, voorn.l. van timmerhout.

DE VOGELS UIT MIJN NESTKASTJES OP NOORD-HOUDRINGE. 409

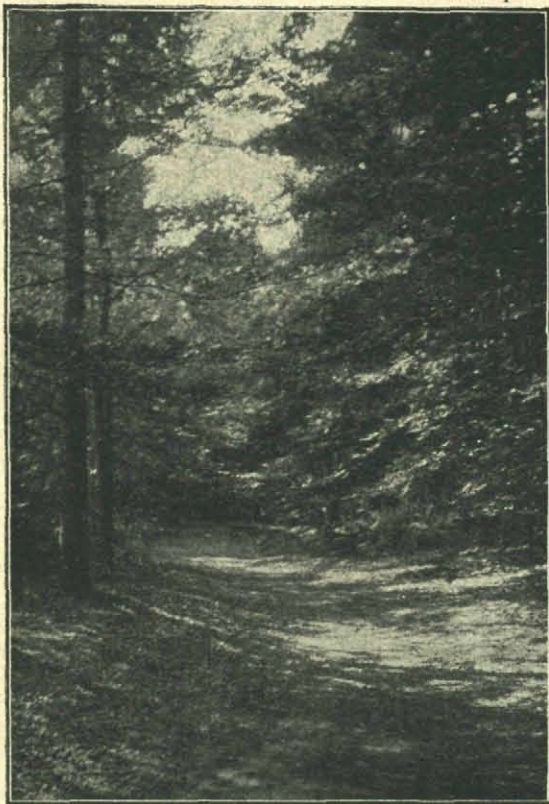
onhandige, voor de vogels dikwijls lompe optreden van den mensch een slechten invloed op den vogelstand. De menschen moeten nog leeren met de vogels om te gaan en tot zoolang is het zeer wenschelijk, dat enkele natuurmonumenten voor hun gesloten blijven, om een zoo groot mogelijk aantal vogels tot dien tijd te bewaren.

Ook mogen we ons wel eens afvragen, hoe moet het op de plaatsen gaan, waar iedereen maar er op los schiet, voor verzameling of liefhebberij, of men mag of niet en waar bengels en verzamelaars, scholieren en ouderen, allen maar eieren uithalen, zonder dat zich er iemand om bekommert, we mogen wel vragen, waar moet dat heen met onzen eertijds zoo rijken vogelstand?

De beste tijd, om de nestkastjes op te hangen, leek me de Kerstvacantie. Maar jawel, doe het maar eens met half afgevroren vingers! En wat een moeite nog voor men een goeden boom gevonden heeft, een boom met een glad ophangvlak!

Gelukkig hing bijna alles vóór de groote koude van dezen winter uitbrak en heel wat vogels hebben er toen dadelijk in geschuld. Zooals gezegd, werden mijn kastjes gehangen op het landgoed Noord-Houdringe bij station De Bilt, een prachtig vogelterrein, omdat het door zeer weinig menschen betreden wordt en verder, omdat men er drie streken vereenigd vindt: in het Zuiden den overgang naar de Utrechtsche weiden: kieviten, graspiepers, kwikstaart, waterhoen en kauwtje; wat hoogerop de echte bosch-streek met spechten, koekoek, draaihal, wiewaal, zwartkopgrasmusch en al de andere kleine zangertjes, verder boomklever en kruiper, al de meezen en het goudhaantje, ijsvogel, appelvink en natuurlijk nog veel meer; tenslotte naar het Noorden en Oosten overgaand in heiden en zandverstuivingen; dit is het terrein van jubelende boomleeuweriken, een enkel kneutje, het terrein, waar 's avonds vele nachtzwaluwen tegelijk rondduikelen en het lawaai van pieuwende ijlen trachten te overschreeuwen: overdag vangt de torenvalk er de jonge boompiepers en eksters en gaaien doen gelukkig nog mee. Overal vinden we plasjes, slooten en beekjes, zoodat steeds in de buurt water aanwezig is, en dat is een belangrijk ding voor een vogel.

Ik zal dan eerst eens trachten, om iets van het intiemere leven van de meezen te vertellen, want ze hebben het wel noodig: veel kwaads, van hun verteld, is niet waar, of erg overdreven en veel goeds is nog onbekend. Bovendien heeft blijkbaar nog geen dezer hollenbroeders zich een plaatsje in het »Intieme leven der vogels« kunnen verwerven, waarom, dat weet ik niet, maar zeker niet, omdat dit minder interessant is, dan bij andere vogels, of, dat men er minder genot bij zou ondervinden. Laat ons beginnen met iets van de koolmees te zeggen, waarvan wel de meeste schandalen zijn rondgestrooid.

De boschstreek: boschlaan op N.-Houdringe.

DE KOOLMEES.

In bijna alle boeken over vogels kan men het ongeveer zóó vinden: koolmeezen zijn uiterlijk wel heele mooie diertjes, maar wie iets nader met hun kennis maakt, zal ze leeren kennen, als venijnige en ruwe vogels; daarbij komt dan natuurlijk het traditioneele verhaal van het doden van zwakkere vogels en, om het nog wat erger te maken, met de toevoeging, dat het hun voornamelijk te doen is, de hersentjes dezer vogels te bemachtigen. Als men zooiets leest is men al gauw met afschuw tegen deze vogels vervuld. Maar ik zou toch wel eens willen vragen, welk secuur waarnemer heeft wel eens gezien, dat een koolmees éen anderen vogel doodde en hem verslond? Als dat ooit goed waargenomen wordt, wil ik het heel graag hooren. Maar op het oogenblik, na alles wat ik van koolmeezen gezien en met hun beleefd heb, kan ik het niet gelooven.¹⁾

Ik wil niet zeggen, dat een koolmees nooit vecht, dat doet ieder dier wel eens, en het is maar de vraag, wie de aanleiding daartoe geeft! Maar dat hij dan nog den vogel geheel zou doden en als een klekandief of een sperwer zijn prooi zou gaan verslinden, het is toch heusch wel wat te gek voor zoo'n kleinen vogel!

Ik weet nog best, dat toen ik ruim drie jaar geleden de door klauwieren op duindoorns opgeprikte kneutjes en leeuweriken «bewonderd» had, ik plagenderwijs tegen Jan Verwey opmerkte: die klauwieren zijn toch akelige roofvogels, ze moesten maar eens gauw opgeruimd worden; waarop ik, natuurlijk hevig verontwaardigd, ten antwoord kreeg: jouw lieve meezen zijn geen haar beter!

Daar had je weer die valsche beschuldiging! Die klauwieren hadden al die vogels opgepikt, dat zag je vlak voor je neus, maar het meezenschandaal, om het zoo maar te noemen, dat had Jan Verwey zelf natuurlijk ook nooit gezien, maar het stond in zooveel boeken, en dan nog wel in «Het Vogeljaar» ook!

Het schijnt zoo langzamerhand zoo'n overlevering te zijn geworden, dat die er in elk boek over meezen bij moet en die, wie weet door welke foutieve waarneming in de wereld is gekomen. Het meest waarschijnlijke lijkt me, dat iemand een koolmees bij een versch kadaver bezig vond van één of anderen vogel en dit in verband brengende met het waargenomen venijnige karakter van koolmeezen (dat bovendien nog op tamelijk oppervlakkige waarnemingen berust), daaruit de foutieve conclusie trok, dat de koolmees hier zijn prooi aan het verorberen was.

Want het lijkt me heel goed mogelijk, al heb ik het zelf nooit gezien, dat koolmeezen 's winters de kadavers uit bosch en veld wat helpen opruimen, terwille van het vet, dat ze in die barre tijden zoo broodnoodig hebben! Hoe zouden ze het anders bemachtigen? De meezen om de huizen kunnen nog op de goedgeefschheid van de menschen rekenen, maar de meezen in het bosch moeten zonder menschenhulp dien harden tijd zien door te komen.

Ik denk, dat Jan Verwey intusschen ook wel anders over de meezen is gaan denken. Want nog pas vertelde hij me, hoe de koolmeezen bij hem tegen het raam komen tikken, om pinda's te krijgen. En dat is ook de ware aard van de koolmeezen, al lijken ze uiterlijk dikwijls heel venijnig van aard. Maar het is, zooals met elk mensch en elk dier, men moet er mee leeren omgaan en ze moeten u leeren kennen. En als u dat gelukt is; zult ge merken met één van de aardigste en zachtste vogels te doen te hebben. De meezen kennen me hier al heel goed, om het huis: ze ontvangen me niet meer met alarmgeroep en als ik ze hun voer breng, blijven ze rustig zitten en denken er niet over weg te vliegen, al kom ik nog zoo dicht bij ze. Integendeel, ze ontvangen me met tevreden geluidjes en dadelijk komen er meer meezen op af. Ik heb wel menschen ontmoet, die niets van dat alles willen gelooven en die het dwaas vinden, als ik vertel, dat een massa vogels me kennen. Als me zooiets

¹⁾ Toen ik, jaren geleden, verschillende vogels in een groote kooi hield, zag ik vaak dat de koolmees andere vogels (ik weet helaas niet meer precies welke) onbarmhartig op hun kop prikte, die waren dan ook erg bang voor hem. Vonden we er dan zoo nu en dan een dood in de kooi met stukgepikte kop, dan waren wij daarom (misschien nog ten onrechte?) overtuigd dat de koolmees dat op zijn geweten had.

DE VOGELS UIT MIJN NESTKASTJES OP NOORD-HOUDRINGE. 411

gezegd wordt, weet ik meteen, dat degeen, die het zegt, niet veel met vogels heeft omgegaan en van het intiemere leven met deze dieren geen ondervinding heeft.

Veel menschen hebben musschen, die heel gemoedelijk binnen komen stappen, anderen zijn al wat verder en houden er ook dergelijke roodborstjes op na. Waarom zou het ons ook niet bij de meezen kunnen gelukken? Men moet met de vogels leeren omgaan en dat is een heele moeite. Wie veel met vogels omgaat, weet, dat men nog steeds onhandigheden begaat, maar, aldoende leert men.

Ergens schrijft de heer Thijssse, het dat bij dergelijke wilde boschvogeltjes toch wel niet zal gelukken. Maar dat valt ook alweer mee. De koolmees wordt niet zoo gauw intiem met de menschen en hij vertrouwt ze maar niet zoo dadelijk als de roodborstjes en daar handelt hij voorzichtig mee ook.

Maar als het ook eenmaal gelukt is het vertrouwen van zoo'n mees te winnen, dan wordt het dier nog veel gemoedelijker en hij vertrouwt u dan ook geheel en gaat nog veel verder dan de roodborstjes en musschen. Want het is gelukt, het zoover te brengen, en daarvan wil ik iets vertellen.

D. TOLLENAAR.

(Wordt vervolgd).

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

BOEKBESPREKING.

De 2e druk van „Vogelcultuur”, door G. Wolda. — Dit min of meer populaire boekje ¹⁾, dat immers voor de mannen uit de praktijk, landbouwers, e.d. in de eerste plaats bestemd is, bevat toch een aantal mededeelingen, die voor allen, zoowel landbouwers, als wetenschappelijke onderzoekers en natuurliefhebbers van 't allerhoogste belang zijn.

Evenals de 1e druk bevat 't gegevens over het nut van nestkastjes en allerlei andere praktische mededeelingen, maar hier wil ik 't niet over hebben.

In de eerste plaats echter een kwestie, die dringend de aandacht vraagt. Dit is de vraag van vogelbescherming. En nu blijkt uit de mededeelingen in dit boekje wel, dat zoo spoedig mogelijk (er is feitelijk geen oogenblik te verliezen, elken dag gaat op 't oogenblik onze vogelstand achteruit) strenge bescherming noodig is. „Ik draag reeds lang de opvatting mede”, zoo schrijft de heer Wolda, „dat onze geheele Nederlandsche vogelstand een vrij constante grootheid is, waarvan ik nadrukkelijk getuig, dat in een periode van tien jaar aan de zeldzame soorten *duidelijk een geleidelijke achteruitgang* te constateeren valt. In het kort gezegd hierdoor, omdat op die soorten uit pure onwetendheid maar altijd roofbouw wordt toegepast. De nieuwe vogelwet heeft bedoeld hieraan een einde maken, maar dat is helaas niet gelukt”.

Zooals ik reeds eerder in dit tijdschrift schreef, is een vogel zóó gebonden aan 't gebiedje waar hij leeft, dat hij dit slechts verlaat, als zijn leven ernstig op 't spel staat. Woont een vogel eenmaal op een plaats, dan gaat hij daar niet vandaan, al wordt 't heele terrein veranderd, al komen er villa's of al verdwijnen de intieme plekjes, als hij maar kan blijven leven. En dat gaat meestal wel. Prachtig, zal men zeggen, door villabouw en cultiveering verdwijnen dus de oorspronkelijke vogels meestal niet. Ja, 't stemt overéén met de praktijk, die ons soms ook een tijd doet denken, dat we door 't aanleggen van villaparken, 't ontginnen van heerlijke wilde vogelplekjes de dieren niet verjaagd hebben. Het schijnt, zooals de heer Thijssse 't geloof ik ergens heeft geschreven, of de tijd gekomen is, dat de leeuw en 't lam in harmonie met elkaar zullen leven! Maar de teleurstelling is bitter, want de eerste jaren langzaam en bijna onmerkbaar, maar na een tiental jaren reeds heel sterk waar te nemen is de achteruitgang van die vogels, die niet bij huizen en cultuurland thuis hooren. Hoe komt dat dan? Wel, door de gebondenheid aan hun gebiedje blijven de ouden wel wonen, waar ze zijn, totdat ze sterven, maar hun nesten worden vernield in de nabijheid der huizen en als de jongen al uitkomen, dan gaan ze zich ergens anders vestigen, ze zullen zeker niet de ongunstige broedplaatsen van hun geboortegrond als woonplaats uitkiezen. Want ik wees er reeds eerder op, dat de jongen rondtrekken in den herfst, dan paren en een terrein opzoeken, dat niet alleen voor hun soort geschikt moet zijn, maar ook een terrein, waar zoo makkelijk mogelijk aan voedsel te komen is, om er 't volgend jaar een nieuw broedsel te kunnen grootbrengen. Ligt 'n dergelijk terrein dicht bij hun geboorte-

¹⁾ Op aanvraag gratis verkrijgbaar bij de Directie van den Landbouw, Bezuidenhout te 's-Gravenhage.